

Методика проведення самоаналізу уроку

Ірина Іванівна Задніпрянець,
методист НМЦ природничо-математичної освіти
ІППО Київського університету імені Б.Грінченка

Досвід проведення конкурсу «Учитель року – 2013» показав, що вчителі фізики досить грамотно «будують» стратегію своєї діяльності, готують уроки, дидактичні матеріали до них, використовують на уроках комп'ютер, пропонуючи учням власні презентації, відео- та анімаційні варіанти дослідів, – і це актуально в умовах наявності морально застарілого обладнання кабінетів фізики або його відсутності взагалі. Але проблема спіткала учасників на етапі самоаналізу проведеного уроку, що виявило їх недостатню методичну підготовку. Отже, вважаємо за потрібне звернутись до цієї теми, оскільки вона особливо важлива для вчителів, які будуть атестуватись в 2013-14 навчальному році та давати «відкриті» уроки з подальшим їх самоаналізом. Отож пропонуємо розглянути орієнтовний самоаналіз уроку, оскільки кінцевий його варіант залежить від багатьох факторів, які необхідно врахувати в залежності від завдань, що стоять перед вчителем, конкретного закладу освіти та рівня підготовленості учнів.

Самоаналіз уроку

Пропонуємо проаналізувати, який був задум, план проведеного уроку.

1. Якими були головні підстави вибору саме такого уроку, виходячи з наступних міркувань:

- Яке місце даного конкретного уроку в темі, що вивчається, розділі, курсі, в системі уроків?
- Як проведений урок пов'язаний із попередніми уроками, на які основні знання, набуті навички тощо в них спирається?
- Як сьогоднішній урок працює на наступні уроки, теми, розділи (в тому числі й з інших предметів)?
- Як під час підготовки до уроку були враховані програмні вимоги, освітні стандарти, стратегія розвитку даного навчального закладу?
- В чому Ви бачите специфіку, унікальність цього уроку, його особливе значення? Мова йде про випадок, коли вчитель має можливість сам обрати термін проведення «відкритого» уроку, що й визначає його тему, форму проведення, специфіку тощо.
- Як і чому був обраний саме такий тип уроку, форма заняття?

З цього приводу хочу висловити низку міркувань. За 22 роки роботи методистом ІППО за я відвідала велику кількість «відкритих» уроків, в тому числі й з групами слухачів курсів підвищення кваліфікації. Досить часто вчителі обирали для «показу» уроки розв'язування задач, як найбільш прості (на їх думку), де готували низку якісних, графічних, розрахункових задач і

швиденько розв'язували їх протягом 45 хвилин уроку. Причому брали на озброєння принцип «чим більше – тим краще», радіючи тому, що багато чого встигли виконати. При цьому часто страждає один з основних принципів навчання – на уроці не має бути «зайвих», тих, хто не працює. А саме на таких уроках, як правило є група дітей, які не встигають не тільки розібратися в усіх задачах, але й записати все, що відбувається на дошці, та й ще слідкувати за міркуваннями з приводу розв'язання якісних питань, обговорення відповідей тощо. Отже, наступні питання присвячені саме цій проблемі.

2. Які особливості учнів, класу були враховані під час підготовки до уроку (і чому саме ці особливості)? Адже один і той самий урок в різних класах не тільки може, але й повинен бути проведений по-різному. Особливо це стосується тих навчальних закладів, де учнів розподіляють по класах від А до Б, В, Г тощо в залежності від рівня підготовленості. В навчальних закладах нового типу такий розподіл часто й густо визначається вступним тестуванням, співбесідою з шкільним психологом, внутрішніми екзаменами і т. д.

3. Які головні проблеми вирішувались на уроці? Чому саме ці проблеми? При цьому мова може йти не тільки про навчальні проблеми, а й психологічні, педагогічні тощо.

4. Чим обумовлений вибір структури і темпу проведення обраного уроку?

5. Чим обумовлений конкретний хід уроку, характер взаємодії вчителя та учнів? Чому обрані: саме такий зміст, методи, засоби та форми навчання?

6. Які умови: соціально-психологічні, навчально-методичні, гігієнічні, естетичні, темпоритмічні, – були створені для проведення уроку і чому?

Обговорюючи з вчителями питання підготовки уроків, я часто пропоную їм взяти орієнтовну схему самоаналізу майбутнього уроку й за нею «будувати» урок. Тоді точно під час підготовки відкритого уроку вчитель врахує всі вимоги до уроку, а сам урок буде методично грамотним та змістовним.

Урок проведено. Пропонуємо вчителю коротко проаналізувати, чи були зміни (відхилення, удосконалення) у порівнянні з обраним планом протягом уроку; якщо – так, то які, чому й до чого вони призвели?

Чи вдалось вчителеві:

- розв'язати на необхідному (або, навіть, на оптимальному) рівні поставлені задачі уроку і отримати відповідні результати навчання?
- уникнути перевантаження та перевтоми учнів?
- зберегти і розвинути продуктивну мотивацію вчення, настрій, самопочуття? Яка загальна самооцінка уроку?

Цікаво було б почути від вчителя, які, на його думку, причини успіхів і недоліків (якщо такі є) проведеного уроку? Які невикористані, резервні можливості? Що в цьому уроці слід було б зробити інакше? Які висновки з уроку необхідно зробити на майбутнє?

Досить часто вчителі задають питання: яким повинен бути план уроку, оскільки єдиних вимог щодо його оформлення немає, а деякі заступники директорів вимагають обов'язково писати (набирати на комп'ютері) розгорнутий конспект відкритого уроку (а іноді й усіх уроків). Якщо вже керуватись документами, затвердженими МОН освіти і науки України, то ніхто не відміняв наказ № 240 від 23 червня 2000 року «Про затвердження Інструкції з ведення ділової документації у ЗНЗ I-III ступенів». В самій же інструкції прописано: «Календарне планування навчального матеріалу здійснюється вчителем безпосередньо у навчальних програмах. На основі календарних вчителі розробляють поурочні плани, структура і форма яких визначається ними самостійно. Поурочний план може бути складений у вигляді конспекту, тез, таблиці тощо». Отже, форму і вигляд плану уроку визначає безпосередньо сам вчитель. Я завжди раджу вчителям, особливо молодим, після проведеного уроку (тим більше, якщо він був відкритим) зробити певні нотатки (цікаві знахідки, ідеї тощо) на майбутнє, що допоможуть під час підготовки до наступних уроків.

Отже, бажаємо Вам успіхів, шановні колеги. Хай кожен Ваш урок буде цікавим для учнів, а вам дає професійне задоволення і бажання творити й самоудосконалюватись.